

**R. P. Ferdinandi De Castro Palao, Legionensis Soc. Iesv,
Sacrae Theologiae Professoris, Et sanctae Inquisitionis
Qualificatoris & Consultoris; Operis Moralis, De Virtutibus,
Et Vitiis Contrariis, In ...**

De Virtute Religionis, Et Ei Annexis; Continens septem Tractatus
Theologiae Moralis praecipuos. Primus, in ordine septimus, est de Oratione
... Septimus, & latissimus, de Beneficiis Ecclesiasticis

**Castro Palao, Fernando de
Lugduni, 1669**

Qui examinatur à debito decimarum. punct. 12

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76561](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76561)

PUNCTUM XII.

Qui eximantur à debito decimarum.

- 1 Consuetudine prescriptione, aut privilegio eximuntur aliqui, iure communis religiosi exempti sunt à decimis personalibus, & prædialibus, quæ propriis sumptibus excolunt, nisi prædialia sint conducticia, vel ex illis antea Ecclesiis decimæ soluebantur.
- 2 Extra corpus iuris plura sunt religiosi privilegia concessa, quilibet propria spectet.
- 3 An sub his verbis, ne solvas decimas ex prædiis, quæ habes, debeantur decimæ ex iis, quæ antea debebantur, an solum novalia excusentur? Proponitur dubitandi ratio.
- 4 Affirmatur hoc privilegium non solum ad novalia, sed etiam ad prædialia tempore privilegij concessa extendi.
- 5 Adde extendi ad prædialia, non solum possessa tempore privilegij, sed possidenda.
- 6 Item comprehendantur novalia.
- 7 Sub his verbis non solvant decimas ex suis agris non comprehenduntur agris conducticijs, neque in emphyteusim acceptis.
- 8 Quid aliqui sentiant, sed dictis sit satis.
- 9 Coloni ad decimam solvendam tenentur ex vi iuris communis. Secus ex supradicto privilegio.

1 **C**onstat ex supradictis eximi posse consuetudine, prescriptione, aut privilegio. Privilegio namque nullus præter Pontificem eximere potest aliquem à debito decimarum; cum sit lex à Pontifice lata, sicuti neque potest alius præter Pontificem obligationem solvendi decimam imponere, ut constat ex cap. nulli Episcoporum, c. ad hoc, cap. Prædicatur. 16. q. 1. Requisita verò ad consuetudinem, prescriptionem, aut privilegium iam diximus.

Quare qui consuetudinem, prescriptionem, aut privilegium habuerunt legitimam non solvendi; si omnes à decimarum solutione excusari possunt, quantum consuetudo, prescriptio, aut privilegium se extendit. Sed quia ex privilegio concessio religiosi varia dubia occurrere solent, placet aliqua breviter examinare.

1. **E**rimò certum est iure communi religiosi exemptos esse à solvendis decimis personalibus, & prædialibus, quæ propriis sumptibus excolunt. Habetur expressè, c. ex parte. 1. de Decimis, quod tamen limitatum est in c. dilecti, ut non intelligatur de prædiis conducticijs, etiam si propriis sumptibus excolant. Et in cap. nuper, eodem tit. limitatum est ad prædialia, quæ post Concilium Lateranense acquisierint, de quibus decimæ Ecclesiis debebantur. Impetrat namque Innocentius, ubi decimas solum Ecclesiis, etiam si propriis sumptibus, & laboribus excolant. Hæc de iure communi, in quo religiosi nullam aliam exemptionem habent à decimis solvendis, ut notavit Gutierrez. l. 1. canon. quæst. cap. 21. n. 136. cum Rebuffo, & alijs q. 5. n. 29. & leg. Suar. tit. 2. de relig. lib. 1. cap. 18.

2. **V**erum extra corpus iuris varia sunt religiosorum privilegia, quæ singulariter examinate, & longum esset, & inutilis quilibet enim propria spectet, & ex generali doctrina infertur, quæ privilegium comprehendat, diversis enim verbis privilegium non solvendi decimas conceditur. Aliqui enim eximuntur his verbis, Ne decimas solvant ex prædiis quæ habent. Alij his. Ne decimas solvant ex laboribus, seu mercedibus suis propriis, seu prædiis suis, ut in c. decimas. 16. q. 1. glossa. & Turrecremata intelligit extendi privilegium ad decimas, non solum personales, sed prædialissimique potest, ex c. exmultiplices de Decimis, iis postis.

3. **D**ubium primum est; An ex supradictis verbis eximantur religiosi à decimis prædiorum quæ denuò acquirunt, de quibus ante acquisitionem Ecclesiis decimæ soluebantur, An tantum eximantur à decimis novalijs, quæ noviter excolunt; Ratio dubitandi est; quia hoc privilegium, quod est iuri communi contrarium stitit est interpretandum; ita ut salva verborum proprietate, quam minimum fieri possit iuri alterius noceat. leg. Prætor ait § merito, ff. Ne quid in loco publico, cap. ex tuarum de auctoritatibus, & usu palij, & c. cum capella de Privilegijs. Sed verba huius privilegij optimi salvanur; etiam si novalia tantum comprehendant. Est ergo admittenda hæc expositio; si quidem nec multum iuri communi derogat, neque iuri alterius acquisito noceat. Et confirmo primò; Pontifex non censetur alterius iuri derogare, nec possessionem alterius tollere, quando de illius possessione mentionem non facit. Ergo cum in præsentibus non faciat, non debemus ex vi horum verborum privilegium extendere. Confirmo secundò ex cap. dudum de Privilegijs, ubi decem Pontifex privilegium de novalijs concessum non extendi ad decimas possessas tempore privilegij concessi, sed solum ad eas, quæ ex agris nunquam cultis colliguntur, ne præiudicentur possessoribus. Ergo similiter ne præiudicentur possessoribus ex vi privilegij concessi de decimis prædialibus, quæ habent non solvendis, non debet extendi ad decimas, quæ Parochiæ debentur, sed solum ad novalia. Et ita hanc sententiam tenet Innocentius & Cardin. in hoc cap. penult. de Privilegijs. Oldrad. cons. 268. Felinus in cap. causam quæ de rescriptis. n. 1. & alij, quos refert Couarr. lib. 1. c. 17. n. 14.

diorum, quæ habent non solvendis, non debet extendi ad decimas, quæ Parochiæ debentur, sed solum ad novalia. Et ita hanc sententiam tenet Innocentius & Cardin. in hoc cap. penult. de Privilegijs. Oldrad. cons. 268. Felinus in cap. causam quæ de rescriptis. n. 1. & alij, quos refert Couarr. lib. 1. c. 17. n. 14.

5. **D**icendum tamen est privilegium concessum de non solvendis decimis prædialibus, non solum ad novalia se extendere, sed etiam ad prædialia tempore privilegij possessa. Excipit nisi aliquid ex particulari, titulo scilicet prescriptione, consuetudine, aut privilegio debeatur: si enim ex iis titulis alicui debentur, non censetur Pontifex tali iuri derogare, nisi forte daretur privilegium talibus verbis, quibus quodlibet ius censetur derogatum, ut modo dati solent privilegia religiosi. Sic Suar. tit. 2. de relig. lib. 1. cap. 19. num. 3. sine Couarr. dicto cap. 17. num. 14. Azor. lib. 7. quæst. 6. & est expressa sententia Abbatis in cap. dudum de Privilegijs. Videturque expressè definitum cap. ex parte. 1. de Decimis, ubi prius refert Pontifex concessisse antecessores Pontifices omnibus ferè religiosi exemptionem à decimis laborum suorum, hoc est prædiorum, quæ habent, ut bene advertit ibi Glossa, & postea sit concessio ad novalia. Quapropter si ex vi privilegij concessi non solvendi decimas ex prædiis suis, novalia tantum veniant intelligenda, diceret Pontifex se eximere à decimis novalijs, & non à decimis laborum suorum, ut ipsomet Pontifex argumentatur in cap. ad audientiam. 12. eodem tit. Sit ergo certum hoc privilegium concessum religiosi, comprehendere omnia prædialia, quæ habent, etiam si decimæ eorum Parochiæ deberentur tempore concessi privilegij. Neque argumenta in contrarium obstant. Nam privilegium hoc licet stitit interpretandum sit, tamen verba privilegij in rigore salvari debent, & explicari secundum suam significationem rigorosam, cum autem secundum significationem rigorosam in exemptione à decimis prædialibus non veniant solum novalia intelligenda; sit sane comprehendendi debere omnia prædialia, quæ tempore privilegij concessi religiosi habeant. Et ad confirmationem respondeo; Pontificem cum exemptionem à decimis prædialibus concedit, tacite Parochiæ, cui iure communi debentur, derogare. Decimæ namque necessario debebantur Ecclesiæ, in qua prædialia sita sunt. Ergo concedens exemptionem illarum, consequenter censetur debitum illius tollere, neque opus est aliam expressiorem mentionem facere. Secus est dicendum quando alicui Ecclesiæ, vel particulari personæ titulo particulari deberentur, quia tunc non censetur Pontifex gratiam dare cum præiudicio alterius in particulari, nisi ibi clare exprimat, ut bene Panorm. in c. dudum de Privilegijs. Quod caput, ut bene explicat Doctores supra relati, cum de novalijs loquatur, in cuius rigorosa significatione veniunt solum intelligendi agris, qui nunquam fuerunt seminati, neque fructum aliquem vique tunc habuerunt. Efficitur consequenter non extendi privilegium non solvendis decimas novalijs ad agros, qui tempore concessi privilegij fructus aliquos ferebant, herba scilicet, glandum, &c. oportetque horum mentionem facere.

6. **S**ecundò, dubium est, an extendatur privilegium supradictis verbis concessum ad prædialia acquirenda post concessum privilegium, an tantum ad acquirenda tempore privilegij concessi? Cui dubitationi videtur expressè respondere Pontifex, in cap. quia circa 22. de Privilegijs, ubi privilegium indefinitè ab Episcopo concessum Monachis, de non solvendis decimis Episcopalis, non solum de decimis possessionum illius temporis, sed futuri intelligitur, si remissio facta sit secundum canonicas sanctiones, cum ergo dubitari non possit privilegium concessum à Pontifice esse secundum canonicas sanctiones, & ex alia parte indefinitè procedat, ad omnes decimas extendi debet. Idemque probatur ex c. nuper. de Decimis, ubi Innocentius III. coarctat concessionem illius, c. ex parte, ut non obstante illo decimæ solvantur. Evidens ergo erat illa verba indefinita in rigore comprehendere præsentia, & futura. Quocirca si modo alicui religio per similia verba concedatur exemptio à decimis, præsentia, & futura prædialia comprehendit, ad maiorem tamen claritatem additur non obstante cap. nuper, & ita defendit Azor. & Suar. supra. n. 7. Neque obstat rem cum suo onere transire, cap. si quis laicus. cap. Ecclesiæ, cap. quicunque. 16. q. 1. quia id debet intelligi, quando solum persona est privilegiata, secus quando eius bonis privilegium est concessum, & clariss quando privilegium tollit huiusmodi onus, & non transit res cum onere, secus è contra. Prescriptione autem, ut diximus, non se potest extendere ad prædialia acquirenda; quia prescriptio requirit possessionem. Unde solis illis prædiis potest eximere, de quibus est legitime præscripta possessio. Atqui privilegium cum non requirat possessionem, ad omnia se potest extendere.

7. **E**x iis à fortiori constat ex supradicto privilegio novalia comprehendendi, quidquid dicat Rebuff. q. 14. numer. 29. & 30. & Gutierrez capite 21. numer. 150. quia novalia & sunt prædialia propria, ut supponimus, & propriis laboribus excoluntur. Ergo comprehenduntur sub illa indefinita non solvendi decimas ex prædiis proprijs, vel ex laboribus suis, & ita sentit Suarez, num. 5. Azor. supra.

8 Tertio, dubitari posset de bonis, quæ religiosi habent locata, conducta, vel in emphyteusim, an ex illis decimæ debeantur: In qua questione si privilegium concessum sit sub illis verbis iuris. Non solvant decimas de suis agris, vel non solvant decimas laborum suorum (hoc est agrorum) ita enim intelligi debet, ut constet ex verbis sequentibus, quos propriis manibus, & sumptibus colunt, cum solum agri colantur, & non labores: certum esse debet sub his verbis non comprehendi agros conductitios, aut in emphyteusim acceptos, quia ipsi non sunt proprii, neque sui, quod expressè videtur definitum ab Alexand. III. in c. dilecti, cum dixerit, sub illis verbis, quæ referuntur, *capite Decimas*, 16. *quest. 1.* non fuisse intentionem suam, neque antecessorum suorum agros conductos, & receptos ad formam comprehendere: ita Panorm. in *cap. dilecti*, Rebuff. *quest. 14. n. 52. & communis.*

9 Video tamen Ioan. Azor. 1.1. lib. 7. q. 6. § 3. affirmare, si privilegium dicat, eximimus religiosos à decimis solvendis, ex prædiis, quæ habent, comprehendi prædia conducticia, quia hæc etiam habentur, licet non ut propria. Suar. verò, *cap. 19. numero 11.* est ad prædia accepta in emphyteusim extendat privilegium sub opinione probabili, quia emphyteusis distinguitur, à locato, & conducto, & *cap. dilecti*, solum de prædiis conductis mentionem fecit. Tamen probabilis existimat oppositum, & quando videtur illa prædia conducta, vel in emphyteusim accepta habentur à religiosis. Respondet: habeatur secundum quid, hoc est ad tempus, sicut domus locata, & conducta non dicitur esse mea, neque ego habere absolute domum, sed usum illius ad habitandum, &c. Adde: Contractus emphyteusis à locato, & conducto ferè non distinguitur, nisi ex maiori, vel minori tempore; quæ non debent contractus naturam mutare. Et hic modis dicendi mihi probatur.

10 Quod dubitatur, an ex huiusmodi privilegio coloni agros religiosorum conductos à debito decimarum liberentur? Iure communi certum est non eximi, sed teneri tam religiosos, quam colonos solvere decimas; quia solum eximuntur religiosi à debito decimarum, quæ propriis manibus excolunt. Unde si conducta prædia habent, iam non propriis manibus, seu laboribus fructus percipiunt, sed alienis: & ita est definitum expressè, *licet de Decimis*. Verum si loquamur iuxta formam supradictam, quæ in privilegio continetur: communior sententia est religiosos eximi à decimis illorum fructuum. Ratio est: quia privilegium reale eximit à debito decimarum illorum prædiorum, quæ per alios coluntur, ut traditur à glossa in *elem. 2. de Decimis*, *vers. excolendas*. Et ibi communiter scribentes. Cardin. *quest. 23.* Abbas, in *cap. ex parte. 1. de Decimis*, *numero 5.* At in supradictis verbis conceditur privilegium reale, & non personale. At enim Pontifex, *Eximimus religiosos, & eorum prædia à decimis solvendis*. Ergo. Quod si in aliquo privilegio dicatur. *Eximimus religionem illam à decimis solvendis prædiorum suorum*, neque addatur, *Etiam si per colonos excolant*, neque dicatur: *Eximimus religionem, & eius prædia*: adhuc est probabilis privilegium esse reale, & non personale. Ratio est: quia si tunc deberent coloni solvere decimas Ecclesiæ, ipsa religio solveret decimas de prædiis suis: coloni namque nunquam eximuntur à debito decimarum, etiam cum est privilegium reale concessum religiosis, sed solvant religiosi expressè, vel implicite solvendo maiorem pensionem, quam solverent, si deberent Ecclesiæ & decimas solvere, aliis si ipsi coloni exempti essent à debito decimarum, iam bona Ecclesiæ laicis absque iusta, & legitima causa concederentur, neque intentio Pontificis fuit conductoribus favere, ut optime traditur à Suar. *lib. 1. c. 19. n. 15.* Fit ergo si decimæ tunc solvantur, ipsos religiosos solvere decimas de prædiis suis, quod est contra privilegium. Adde: prædia religionis non proprie à debito decimarum dicuntur exempta, sed religiosi sunt, qui eximuntur, non prædia. Vnde si prædia alienentur, seu vendantur à religiosis, non transeunt cum privilegio non solvendi decimas, ut de se constat, & tradit Suar. *cap. 20. num. 6.*

PUNCTUM XIII.

Qua ratione privilegium non solvendi decimas amittatur.

- 1 Amitti privilegium potest laesione enormi, & renunciatione.
- 2 Si de laesione dubium est, potest fieri compositio.
- 3 Renunciatione probabile est non posse amitti, præcipue si privilegium religioni concessum sit, & à privata domo renuncietur.
- 4 Quapropter præscriptione amittendum sit.

1 Dupliciter amitti potest privilegium, i. est, si in tali privilegio enormis laesio facta sit: tunc enim non potest privilegiatus uti privilegio, quia est contra voluntatem concedentis non enim Pontifex intendit gratia Ecclesiam laedere: hoc tamen intelligendum est, quando privilegiato evidenter constat de enormi laesione. Ad solvendum tamen decimas non potest tunc Ecclesia propria auctoritate cogere privilegium, ut

decimas solvat, sed indiget auctoritate iudicis competentis, qualis esset ordinarius, vel quilibet alius, apud quem causæ decimarum tractari solent. Quæ omnia præter gloss. in *c. rescripta*, 25. q. 2. *vers. quod non laeda*. Panorm. in *c. superius de decimis*. Felin. in *c. cum accessissent de constituti. nib. & Suar. lib. 1. cap. 20. num. 1.* Quod si de laesione clarè non constet, recurrendum est ad Pontificem: nullus enim altus interpretari potest rescriptum & privilegium à Pontifice concessum, neque illud moderari. Tempore verò dubij privilegiati non tenentur decimas solvere: quia ratione privilegij possident.

2 Expediret tamen, ne esset occasio litis compositionem facere. Hæc tamen compositio, & conventio vocari non debet renunciatio privilegij, cum non sit ex mera liberalitate facta, sed ob vitandas lites, & quia intelligitur conventior religio: ob timorem de reuocatione privilegij à Pontifice. Quocirca in iure consulti. *cap. superius de decimis*: de decimis: ita Suar. *supra. n. 5.*

3 Secundus modus amittendi privilegium est per renunciationem tacitam, vel expressam. Expressam autem renunciationem probabile est fieri non posse: quia est in fauorem Ecclesiæ, & religionis concessum: sicut enim nullus clericus privilegio fori renunciare potest; quia in fauorem clericali status constitutum est: ita non videtur posse religionem huius privilegij renunciare: & esto religio, cui datum est privilegium, poster: priuata verò domus, aut Prælati nullo modo poterit ob rationem supradictam.

4 Ex qua doctrina fit tacitam renunciationem nullo modo præsumi posse sufficientem ad derogationem privilegij, nisi quæ sufficeret, ut Ecclesia aduersus religionem privilegiam præscriberet. Non enim alio modo potest amittere privilegium. Quæ autem requirantur ad hanc præscriptionem iam supra diximus. Si verò privilegium sit concessum particulari personæ, illud renunciare poterit; quia talis renunciatio in fauorem est Ecclesiæ, & non contra. Itemque poterit breuiter tempore admiti; si quidem aduersus particulares personas breuiter tempore præscribitur, uti diximus supra.

PUNCTUM XIV.

Quæ pœnæ impositæ sunt non soluentibus decimas, aut facientibus non solui, vel illas aliquo modo usurpantibus.

- 1 Debent excommunicari, qui subtrahunt, neque sunt absoluedi nisi restitutione secuta. Excipe nisi eos excuset impenitentia.
- 2 Aduersus religiosos usurpantes decimas, vel facientes non solui, varia pœnæ latae sunt.
- 3 Aduersus exigentes, occupantes, &c. redditus beneficiorum, ut sibi debitos excommunicatio bullæ est lata.

1 Respondeo, in *cap. statumimus*, 16. q. 1. caveri, ut omnes in Regras decimas soluant iis, quibus debentur, alioquin excommunicationi subiciuntur, quamque penam consummat Trident. *sess. 25. cap. 12. de Reformat.* iis verbis: Qui decimas subtrahunt, aut impediunt, excommunicantur. Neque ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta absoluantur. Quod quia ratione debet intelligi supra attigimus & in mat. de restit. laicis examinamus. Non enim negari debet absolutio ei, qui impositas est decimas solvere: promittit tamen, & iurat se solviturum, cum possit. Sic Nauarr. *c. 17. n. 19. ad fin. Mol. tract. 2. dist. 756. Sanchez. de decal. lib. 2. c. 20. n. 19. sub. 20. Henric. lib. 13. c. 28. n. 1. Bonac. dist. ult. de quinto Ecclesiæ præcepto. q. 5. p. 7.* Ratio est clara, quia Concilium præsumi non potest velle denegare sacramentum absolutionem ei, qui in culpa non est non restituendi. Item neque est neganda absolutio ei, cui obligatio solvendi decimam remissa est parte competente; quia illa remissio est tacita, & virtualis solutio: sic gloss. in *c. peccatum de reg. iur. in 6. Nauarr. cap. 21. n. 32. Azor. 1.1. lib. 7. cap. 37. q. 9. Fagnan. lib. 3. de quinto Ecclesiæ præcepto. cap. 6. num. 4.*

2 Deinde in *elem. religiosi, de Decimis*. Fertur excommunicatio aduersus religiosos non habentes beneficium, aut administrationem ob quatuor causas. 1. Si absque iusto titulo sibi decimas, aut primitias Ecclesiæ debitas acceperint, & usurpauerint. 2. Si seruis suis prohibuerint decimas solvere ex gregibus, & rebus suis. 3. Si ipsi ex rebus emptis, & de quibus decimæ debentur Ecclesiis non soluerint. 4. Si prohibuerint, aut non permiserint seruis, & colonis solvere decimas ex terris, quas ipsi eis colendas tradunt. Notandum tamen est hæc incuti, si post monitionem, quæ vna sufficit, ut ibi gloss. factam à parte, cui hæc debentur; intra mensem non satisfecerint, aut ablata non reddiderint, 2. est aduertendum non comprehendi religiosos, quando decimæ non Ecclesiis, sed particularibus personis debentur, ut aduertit Tolet. & Suar. in *explic. huius elem. & colligitur ex textu*. Religiosi verò habentes beneficium, vel administrationem ipso iure suspenduntur. Deinde in *elem. cupientes de penis* ipso,